

Melnyk R.V. Automated information ballistic system «TAIS» as an aid in the investigation and solving crimes

Modern conditions of social development unfortunately do not reduce the burden on the police in maintaining law and order and ensuring the constitutional rights and freedoms. A significant amount of work associated with law enforcement officers investigating crimes committed with firearms, with the effectiveness of this process depends on the proper level of expert support.

Today during research in ballistic experts have problems not only applied or methodological, and regulatory and applied nature. In addition, with the increase in illicit trafficking in firearms was necessary solutions to new classification problems.

Is also important and the fact that modern comprehensive security is impossible without forensic ballistics ballistic counts. So, first of all, the main problem is to increase their efficiency and performance. The solution is primarily due to the introduction of an expert in the practice of highly automated information retrieval systems. Among these systems are automated ballistic identification system «TAIS» produced by «LDY – Rusprybor» St. Petersburg, Russia.

Using ALIS «TAIS» you can automatically scan the entire image side surface of the ball and the bottoms of the sleeves. For example, after scanning the balls, the image displayed traces of rifling the barrel fields where they can measure the width and angle. When scanning the bottoms of the sleeves on the image displayed traces of weapons parts (drummer should fight, reflector cartridge stops), which also can measure the angle between the hook and Ejector reflector. For placement these traces and using directories can determine from which type, type, model weapons was made the shot. The resulting images are stored in a central database server computer that distinguishes the need for a database and can be sent to existing lines. The software system allows you to automatically search the database to conduct identification and image objects.

Key words: ALIS «TAIS», firearms, pistols and revolvers «non-lethal» homemade and recycled from the gas weapon police service weapon, weapons control Shooting citizens ballistic research database records.

УДК 343.977

О.В. Одерій

**ТЕОРЕТИЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ ПОЧАТКОВОГО ЕТАПУ
ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ**

У статті узагальнено існуючі підходи щодо визначення початкового етапу досудового розслідування. Автор установив, якщо до внесення відомостей про кримінальне правопорушення в Єдиний реєстр досудових розслідувань передусе проведення огляду місця події, то початком слід уважати момент прийняття рішення про проведення цієї слідчої дії, у всіх інших випадках – момент унесення відомостей до Єдиного реєстру досудових розслідувань.

Ключові слова: початковий етап, досудове розслідування, Єдиний реєстр досудових розслідувань, огляд місця події.

Постановка проблеми. З ухваленням нового КПК розпочато теоретичне осмислення питання про перелік та назви стадій кримінального процесу. Не вдаючись до детального аналізу цієї проблеми, торкнемося її лише в межах необхідних для позначення своєї позиції щодо початку кримінального провадження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Переважна більшість науковців (Ю.М. Грошевий, Л.Д. Удалова, В.В. Рожнова, С.В. Ківалов, А.В. Молдован та ін. [1; 2; 3; 4]) вважають досудове розслідування першою стадією кримінального провадження, що починається з моменту внесення відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР і закінчується закриттям кримінального провадження або направленням до суду обвинувального акта, клопотання про застосування примусових заходів медичного або виховного характеру, клопотання про звільнення особи від кримінальної відповідальності (п. 5 ст. 3 КПК). Натомість професор В.Т. Нор перед стадією досудового розслідування виокремлює як самостійну стадію внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР [5]. Таку слушну думку концептуально підтримали й деякі науковці [6]. Звичайно, питання про те, чи є стадією кримінального провадження внесення відомостей про вчинене кримінальне правопорушення до ЄРДР, потребує додаткового поглибленого аналізу та обґрунтування.

Формування цілей. Мета цієї статті полягає в узагальненні існуючих підходів щодо початкового етапу досудового розслідування.

Виклад основного матеріалу. Аналіз криміналістичної літератури свідчить, що в науці існує два підходи до періодизації досудового розслідування злочинів – ситуаційний та процесуальний. Перший склався історично й ґрунтується на наукових працях С.О. Голунського, І.М. Лузгіна, Р.С. Белкіна. Так, С.О. Голунський одним із перших визначив початковий етап у діяльності з розслідування злочинів, використовуючи поняття «невідкладні» та «першочергові» як синоніми. Із проведення невідкладних (першочергових) слідчих дій починається розслідування [7; 8]. Невідкладними вважалися ті слідчі дії, які необхідно було проводити терміново, під впливом ситуації (зволікання могло призвести до втрати можливості отримати докази). На думку І.М. Лузгіна, етап розслідування – це такий його елемент, який являє собою певну систему дій, поєднаних спільними завданнями, умовами розслідування, специфікою криміналістичних прийомів [9]. Р.С. Белкін у розслідуванні злочинів виокремлював початковий та подальший етапи розслідування. До початкового етапу науковець відносив вирішення таких завдань: а) орієнтування особи, яка здійснює розслідування, в обставинах події, що розслідується; визначення фактів, які необхідно дослідити в справі; отримання вихідних даних для розгорнутого планування розслідування; б) збір та фіксація всіх

можливих доказів, які в іншому випадку з часом можуть бути втрачені; в) установлення, розшук та затримання по гарячих слідах.

Поняття наступного етапу розслідування визначав автор у найбільш загальному вигляді – як етап, на якому вирішують завдання з подальшого збору доказів, їх перевірки та оцінки. При цьому Р.С. Белкін як і С.О. Голунський використовували поняття «невідкладні» та «першочергові» слідчі дії як синоніми [10]. Що стосується початкового етапу, то він його визначав як етап інтенсивного пошуку, виявлення та закріплення доказів в умовах дефіциту часу, невідкладного характеру слідчих дій. Проте в ситуаційному підході не визначалися конкретні межі етапів розслідування. Зокрема не визначався момент закінчення початкового етапу. Наприклад, подальший етап розслідування міг початися в умовах двох слідчих ситуацій: а) коли встановлено особу, яка вчинила злочин; б) коли таку особу не встановлено. Зміст конкретної ситуації визначав шляхи подальшого розслідування [11].

Процесуальний підхід до періодизації розслідування злочинів з'явився у зв'язку з протиріччями ситуаційного тлумачення етапів, а науковим підґрунтям для такого підходу стали праці І.Ф. Герасімова, Н.Л. Гранат, Н.С. Кузьменка та ін. На думку двох перших науковців, межею, яка б відокремлювала початковий етап від наступного, може бути притягнення особи як обвинуваченої та пред'явлення їй обвинувачення [12; 13]. Отже, правники пов'язують періодизацію розслідування злочинів із певними процесуальними рішеннями. Як слушно зауважують А.Ф. Волобуєв та О.Ф. Федорова, у цьому був сенс, бо для прийняття такого рішення (притягнення особи як обвинуваченої) необхідно було зібрати достатню кількість доказів щодо вчиненого злочину певною особою. Таке рішення свідчило, що від початку розслідування вже виконано низку певних завдань, зокрема, визначено вид злочину (його кваліфікацію), місце, час та спосіб його вчинення, встановлено особу, яка є причетною до злочину; зібрано докази в учиненні злочину саме цієї особою. Оскільки названі завдання розслідування вирішуються на початковому етапі розслідування, їх успішне вирішення означає закінчення цього етапу [14]. Н.С. Кузьменко ж, для узгодження процесуального та ситуаційного підходів пропонував розглядати проведення невідкладних слідчих дій як окремий етап розслідування – етап невідкладних слідчих дій, тобто такий, що передусє початковому етапу розслідування. На його думку, у результаті з'явилося два ключових рубежі в процедурі досудового розслідування: 1) момент закінчення всіх невідкладних слідчих дій; 2) складання постанови про притягнення особи як обвинуваченої [15]. Ураховуючи, що невідкладні слідчі дії одночасно є й першочерговими, його позиція не знайшла підтримки в науковому середовищі.

Виокремлюючи періоди в досудовому розслідуванні слід мати на увазі ту обставину, що кримінально-процесуальна діяльність відповідних органів починається не від моменту початку досудового розслідування – унесення відомостей до ЄРДР (ч. 2 ст. 214 КПК, за винятком випадку, передбаченим ч. 3 ст. 214 КПК), а з моменту отримання відомостей про вчинене кримінальне правопорушення (із заяви, повідомлення, безпосереднього виявлення правоохоронними органами ознак кримінального правопорушення тощо). Це пов'язано з тим, що між заявником, потерпілим та співробітниками правоохоронних органів, на підставі відповідних законодавчих актів (наприклад, Законів України «Про міліцію», «Про Службу безпеки»), виникають відповідні кримінально-процесуальні правовідносини. Так, при затриманні особи, яку підозрюють у вчиненні злочину, за який передбачене покарання у вигляді позбавлення волі, у вказаних у ч. 1 ст. 208 КПК випадках строк затримання без ухвали слідчого судді (суду) не може перевищувати сімдесяти двох годин із моменту затримання підозрюваної особи. Моментом затримання та спливу вказаного строку є не внесення відомостей до ЄРДР, а момент, коли така особа силою або через підкорення наказу змушена залишатися поряд із уповноваженою службовою особою чи в приміщенні, визначеному уповноваженою службовою особою (ст. 209 КПК).

Таким чином, ще до початку досудового розслідування з'являється такий суб'єкт кримінального провадження як підозрюваний, який має права та обов'язки, передбачені ст. 42 КПК. До початку досудового розслідування з'являється також захисник затриманого у випадках, передбачених ч. 1 ст. 208 КПК (ч.1 ст. 48 КПК), заявник (ст. 60 КПК), потерпілий (ч. 2 ст. 55 КПК), представник потерпілого (ст. 58 КПК). А в разі оскарження заявником, потерпілим, його представником чи законним представником, підозрюваним, його захисником чи законним представником у порядку ст. 303 КПК бездіяльності слідчого, прокурора, яка полягає в невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до ЄРДР після отримання заяви чи повідомлення про кримінальне правопорушення – слідчий суддя. У разі проведення огляду місця події у випадку, передбаченому ч. 2 ст. 214 КПК – слідчий, прокурор, поняті, спеціаліст та інші особи (ст. 237 КПК). Отже, можна дійти висновку, що процесуальна діяльність у кримінальному провадженні починається не з початку досудового розслідування, а від моменту початку процесуальних дій у зв'язку з учиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність. Зазначене не суперечить визначенню терміна «кримінальне провадження», що подано в п.10 ч. 1 ст. 3 КПК, відкриття якого детально регламентовано в Положенні про Єдиний реєстр досудових розслідувань.

Висновки. Таким чином, вважаємо, що визначаючи межі (відправну точку) початкового етапу досудового розслідування, необхідно виходити з тієї слідчої ситуації, яка склалась. Так, якщо внесенню відомостей до ЄРДР передує проведення ОМП, початком слід вважати момент прийняття рішення про проведення цієї слідчої дії, у всіх інших випадках – момент унесення відомостей до ЄРДР. Що стосується його закінчення, то завершальним моментом можна вважати процедуру пред'явлення підозри особі в порядку ст. 278 КПК.

Використані джерела

1. Кримінальний процес : [підручник] / [Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, В. П. Пшонка та ін.] ; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки. – Х. : Право, 2013. – С. 23.
2. Кримінальний процес : [підручник] / За заг.ред. В. В.Коваленка, Л. Д. Удалової, Д. П. Письменного. – К. : «Центр учбової літератури», 2013. – С. 27.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / відп. ред. : С. В. Ківалов, С. М. Міщенко, В. Ю. Захарченко. – Х. : Одісей, 2013. – С. 27.
4. Молдован А. В. Кримінальний процес України : [навч. посіб] / А. В. Молдован, С. М. Мельник. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – С. 19-20.
5. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. проф. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстніан, 2012. – С. 26.
6. Горбачов В. П. Система кримінального процесу за новим кримінальним процесуальним кодексом України / В. П. Горбачов // Проблеми правознавства та правоохоронної діяльності. – 2013. – № 1 (52). – С.178-183.
7. Голунский С. А. Материалы учебной конференции следователей в прокуратуре СССР / С. А. Голунский. – М. : Прокуратура СССР, 1937. – С. 37.
8. Криминалистика. Техника и тактика расследования преступлений / [Бобров Н. А., Винберг А. И., Голунский С. А. и др.] ; под ред. А. Я. Вишинского. – М., 1938. – С. 103.
9. Лузгин И. М. Методологические проблемы расследования / И. М. Лузгин. – М. : Юрид. лит., 1973. – С. 86.
10. Криминалистика / под общ.ред. проф. А. И. Винберга. М. : Госюриздат, 1959. – С. 332-334.
11. Белкин Р. С. Криминалистика: проблемы, тенденции, перспективы. От теории к практике / Р. С. Белкин. – М. : Юрид. лит., 1988. – С. 238-239.
12. Герасимов И. Ф. Этапы раскрытия преступлений / И. Ф. Герасимов // Следственные ситуации и раскрытие преступлений. – Свердловск. – 1975. – С. 11.
13. Гранат Н. Л. Первоначальные следственные действия и их роль в методике расследования / Н. Л. Гранат // Методика расследования преступлений. – М., 1976. – С. 84.
14. Волобуев А. Ф. Роль этапов расследования в структурировании частных криминалистических методик / А. Ф. Волобуев, О. Ф. Федорова // Росийский следователь. – 2013. – № 6. – С. 2-4.

15. Кузьменко Н. С. Систематизация неотложных следственных действий при раскрытии и расследовании преступления : [учебное пособие] / Н. С. Кузьменко. – К. : НИ и РНО Киевской высшей школы МВД СССР им. Ф. Э. Дзержинского, 1981, – С. 14–16.

Одерий А.В. Теоретическое осмысление первоначального этапа досудебного расследования

В статье обобщаются существующие подходы относительно определения начального этапа досудебного расследования. Автором установлено, что если до внесения сведений об уголовном правонарушении в Единый реестр досудебных расследований предшествует проведение осмотра места происшествия, то началом следует считать момент принятия решения о проведении этого следственного действия, во всех остальных случаях – момент внесения сведений в Единый реестр досудебных расследований.

Ключевые слова: *первоначальный этап расследования, досудебное расследование, Единый реестр досудебных расследований, осмотр места происшествия.*

Oderiy A.V. Initial stage of a pretrial investigation

The article summarizes existing approaches regarding the determination of the initial stage of pre-trial investigation. The author found that if the entry of data on criminal offence in the Unified register of pretrial investigations is preceded by the inspection of the scene, then the start should be the date of decision on conducting of the investigative action, in all other cases – the moment of data being registered in the Unified register of pre-judicial investigations.

Criminal procedural activities of the relevant bodies does not begin from the start of pre-trial investigation – data entry in the Unified register of pre-judicial investigations, and with the receipt of information about the committed criminal offence. This is because between the applicant, the victim and law enforcement bodies, under relevant legislation, any relevant criminal and legal proceedings. During the arrest of a person suspected of committing a crime for which punishment in the form of imprisonment, detention without an order of the investigating judge (court) may not exceed 72 hours after the detention of a suspect. The moment of arrest and the expiration of the specified period is not a data entry in the Unified register of pre-judicial investigations and the time when such a person by force or through obedience to forced to stay with the authorized official or in premises prescribed by an authorized service person.

Procedural activities in the criminal proceedings does not begin with the start of a pretrial investigation, and from the moment of commencement of proceedings in connection with the Commission of an offence under the law of Ukraine on criminal liability.

Key words: *initial stage, pre-trial investigation, the Unified register of pre-judicial investigations, the examination of the scene.*